

Arbetsplan

Waldorfbarnträdgården

Regnbågen

2019-2020

"I centrum för waldorfpedagogiken står människan som kroppsligt, själsligt och andligt väsen. Det är förskolans och barntädgårdens uppgift att i samarbete med hemmet efter bästa förmåga kärleksfullt befordra den växande människans utveckling till fri och ansvarstagande individ i ett demokratiskt samhälle.

Härvid används utvecklandet av barnets och den unga människans kunskaper och färdigheter som pedagogisk metod.

För att kunna förverkliga detta skall pedagogen ständigt sträva efter fördjupad kunskap om den växande människan. Det är pedagogens och övrig personals uppgift att etiskt och förebildligt utgöra en fostrande omgivning för barnen och ungdomarna i skolan.

Målet för denna fostran är individens frihet."

(Citat från den gemensamma kursplanen för Sveriges Waldorfförskolor och -skolor)

Waldorfbarnträdgården Regnbågen har som målsättning att arbeta i enlighet med den svenska kursplanen och målbeskrivningen "En väg till frihet" vad gäller waldorfpedagogiken för barn i åldern 1-7 år.

Vi följer även de åländska styrdokumenterna som rör verksamheten: "Grunderna för förundervisningen för barnomsorgen i landskapet Åland", barnomsorgslagen för landskapet Åland och FN:s barnkonvention.

Verksamheten bedrivs i f.d. Björnsby folkskola, Godbyvägen 784, Jomala.

Vi har för tillfället 2 grupper med 4 barn i åldern 1-3 år och en grupp med 12 barn i åldern 3-7 år (varav 1 är förskolebarn).

Vi har sammanlagt 4 ordinarie personal i barngruppen. Två barnträdgårdslärartjänster och två barnskötartjänster. Vi har en husmor i köket som också deltar aktivt i det pedagogiska arbetet vad gäller kosthållningen och aktiviteter med barnen som rör matlagning och tillvaratagande av våra på gården odlade grödor.

Waldorfpedagogiken tar tillvara hela människans potential. Både handens arbete, konstnärligt övande och teoretisk kunskap. Vi växer och utvecklas i vår förmåga att skapa och arbeta tillsammans. Var och en av oss bär på en egen gåva. Det vill vi som vuxna se och uppmuntra hos barnen. Växandet sker på barnets villkor och med respekt för vars och ens unika livssituation. Den vuxne befinner sig också dagligen i en lärande situation.

God omvårdnad

God omvårdnad innebär att barnet känner sig välkomnat och omhändertaget hos oss. I omvårdnaden lägger vi stor vikt vid en lugn och trygg rytm. Vi har i början av varje dag en samlingsstund då vi hälsar alla välkomna, äter frukt, leker ringlekar, ramsor och sjunger. Varje dag har sedan sitt välkända innehåll, varierat alltefter årstid och barnens behov. Maten är av högsta kvalitet. Den är alltid nylagad på plats och vi använder ekologiska produkter och även biodynamiska när det är möjligt. Vi anpassar kosten efter barnets individuella behov o även så långt det är möjligt efter föräldrars ideologi och önskemål. Vi lägger också stor vikt vid trevnaden runt matbordet. Efter maten kommer en vilostund då alla barnen ligger på sina fällar. De äldsta barnen kan efter behov även ha en massagestund eller lyssnar till en saga.

Vår ambition är att det skall vara samma vuxna som jobbar med barnen och att även vikarierna är personer som återkommer och är bekanta med barnen för att skapa en grundtrygghet. Vi har små barngrupper vilket gör att alla barn kan känna sig sedda och möts utifrån sina individuella behov. Vid våra kollegiemöten, två timmar per vecka, reflekterar vi över något eller några barns situation och diskuterar pedagogiska frågor, så att vi kontinuerligt kan följa barnens utveckling. Vi vinnlägger oss om att se varje barn som unikt och att bemöta varje individ med respekt, oavsett om det är i en trottsituation eller i ett samtal runt matbordet. En tydlig gränssättning med värme, respekt och kärlek bidrar till en trygg uppväxt och som ett stöd till barnet och familjen.

Mål att sträva mot:

- Att ge varje barn möjlighet att i sin takt utvecklas sunt och harmoniskt och känna trygghet och gemenskap i gruppen
- Att skapa en trygg omgivning
- Att i inskolningsperioden värna om att barnets anknytning till personalen utvecklas på bästa möjliga sätt.
- Att vara trygga, intresserade, varma och kärleksfulla vuxna förebilder som ser varje barn i gruppen så att de får uppleva att de är sedda, omtyckta, behövda och accepterade.
- Att ge barnen möjlighet att uttrycka känslor som t.ex. glädje och nyfikenhet men även ledsenhet, ilska och trots.
- Att föräldrarna känner trygghet då de anförtror sina barn till oss

Lekmöjligheter

En av pedagogens viktigaste uppgifter är att gestalta barnets omgivning, både mänskligt och materiellt, på ett sådant sätt att barnen får impulser till fri lek. I leken har barnet de allra bästa möjligheterna att utveckla grundläggande egenskaper och kunskaper som är nödvändiga för att stärka barnets identitet och utveckla social förmåga. Leken är en aktivitet där barnets inre dominerar över yttervärlden. Det som barnet upplever och erfar i omgivningen, prövas och övas i leken och blir på så sätt till kunskap för barnet. Leken är av stor vikt för barnen.

Waldorfbarnträdgården Regnbågen erbjuder en rikedom av lekmöjligheter. Leken anser vi vara barnens "kungsväg" in i livet och ett viktigt arbete under barnets sju första år för att lära känna sig själv, andra och livets förutsättningar. Vi erbjuder fri lek både ute och inne, rollekar och ensamlekar, bygglekar, vuxenledda ringlekar och sång- och danslekar.

Eurytmi är en särskilt utvecklad rörelsekonst som finns som ett eget ämne i waldorfskolan. Den pedagogiska eurytmin följer barnets sensomotoriska och psykologiska utveckling genom waldorfpedagogikens tolvåriga läroplan, dvs. från barnets tandömsning till artonårsåldern. Det finns även pedagogisk eurytmi för yngre barn som närmast kan beskrivas som en rörelselek. Vi erbjuder i mån av möjlighet eurytmi för de äldre barnen med en skolad eurytmist.

Mål att sträva mot

- Att vi ger barnen tid och förutsättningar till långvarig lek utan avbrott
- Att barnen i utomhusleken får uppleva de fyra elementen jord, vind, vatten och eld
- Att leken blir variationsrik genom att barnen själva styr sin lek
- Att leken aldrig får bli fastlåst utan måste vara barnens egen lek utan att vara styrd av de vuxnas föreställningar. Det är viktigt att låta barnens fantasi flöda fritt och inte förneka eller begränsa deras värld
- Att materialet vi använder är av naturmaterial och mycket enkelt
- Att materialet ska stimulera till fritt skapande och gå att förvandla till det man behöver för stunden, detta är mycket viktigt
- Att vi värnar om leken så att den får den allra bästa grogrunden
- Att visa på processer i vardagen, samt utförandet av vardagliga sysslor och genom det stimulera till efterhärming och lek

Pedagogisk verksamhet/lärandet på barnträdgården

Den pedagogiska verksamheten på barnträdgården hämtar sin inspiration från den antroposofiska människokunskapen och vuxnas dagliga kunskapande i mötet med barnen. Pedagogiken under de första 7 åren är intimt sammanbundet med barnets utveckling under de två följande 7-årsperioderna och waldorfskolans 12-åriga läroplan. Vi skall vara ett komplement till familjen och ge barnet en stadig grund i livet.

Vi har som målsättning att pröva waldorfpedagogiken och sätta in den i ett sammanhang så den passar oss, vår barngrupp och våra yttre och inre förutsättningar. Barnet lär sig genom efterhärming och vi vill att barnet ska bli delaktigt i olika processer, det är en handlandets pedagogik snarare än en förklarande pedagogik. Vi vill ge barnet möjlighet att delta i samt följa långvariga processer i vardagen. Alla handlingar på väg mot ett mål är lika viktiga. Att de sker i lugn och ro ger barnen tid att förbinda sig med vardagslivet och känna sig förtrogen med det. Rytterna i verksamheten gör att barnet känner igen sig och vet vad som ska ske. Detta skapar förväntningar inför årstidsväxlingar och inför varje dags egna speciella karaktär. Varje dag har sin syssla men ändå samma välkända rytm som övriga dagar.

Mål att sträva mot:

- Att pröva waldorfpedagogiken och sätta in den i vårt sammanhang
- Att barnet känner trygghet och är harmoniskt
- Att barnet uttrycker glädje och nyfikenhet
- Att barnet utvecklas sunt: fysiskt, motoriskt, känslomässigt samt kognitivt

Barnet och miljön

Omvärlden bör möta barnet på ett sådant sätt att barnet präglas av goda sinnesupplevelser och inte behöver avskärma och skydda sig. Vi eftersträvar ett naturligt och enkelt förhållningssätt i den pedagogiska miljön som skall vara lätt för barnet att ta till sig. Material och miljö är därför av stor betydelse i barntädgården. Vi vill ge barnen möjligheter att utveckla sin egen kreativitet genom att inte ge dem alltför färdiga leksaker. Klossar, stenar, tygskynken, garner, trä m.m. blir verktyg i barnens eget skapande. Vi använder oss av naturmaterial eftersom det talar till barnets alla sinnen på ett kvalitativt bättre sätt.

Den inre miljön ska vara rofylld och omsorgsfullt utformad i milda lasyrfärger, textilier i milda färger, stämningsfull belysning och möbler i naturmaterial ger ett lugnande hölje kring barnen.

Den yttre miljön ska vara trygg och inspirera till egna lekar och aktiviteter. Förutom den egna gården så besöker vi regelbundet naturområden i den nära omgivningen och ibland gör vi längre utflykter tillsammans med föräldrarna. Barnen är med och deltar i de vardagsnära sysslorna som hör till livet på barntädgården. På det sättet lär sig barnen ta hand om lokalerna, medmänniskorna, sakerna och naturen i vår omgivning.

Mål att sträva mot

- Att hela tiden utveckla det miljömässiga tänkandet på förskolan
- Att miljön för barnen ska vara trygg, ombonad och inspirerande
- Att barnen utvecklar vilja att värna och vårda sin omgivning

Rum för fantasi och egen kraft

De första åren i barnets liv präglas av efterhärming, rytm och rörelse. Barnet lär sig genom att vuxna är goda förebilder. Barnet härmar och växer i egen takt in i kroppen och handens arbete tillsammans med andra. "Som de vuxna gör, så vill jag också göra." I en helande veckorytm målar vi; bakar, städar, sjunger, leker och går på äventyr och utflykt tillsammans. Den stora årsrytmen ger oss klanger, färger och övergripande teman som färgar av sig på veckorytmen och de dagliga aktiviteterna. På så sätt upplever sig barnet buret av rytmer och blir trygg av att känna igen sig i återkommande aktiviteter. Barnet kan satsa sina krafter på att växa och utveckla sig själv och det dagliga livets nödvändigheter vävs in i barnens lek.

Mål att sträva mot:

- Att gestalta ett socialt sammanhang som ger trygg grogrund för varje barns unika Växande
- Att barnen utvecklar kreativitet, idériedom och uppfinningsförmåga
- Att barnen utvecklar självförtroende och känner sig trygga i sig själva

Samarbete med hemmet

Att de vuxna runt barnet har ett gott samarbete är naturligtvis viktigt för barnet på flera sätt. Vi strävar efter ett nära samarbete med föräldrar men även mor- och farföräldrar och andra för barnet viktiga vuxna som skall ha möjlighet att känna sig delaktiga i barnets dagliga liv.

Tillsammans väver vi ett nät som bär barnet och ger trygghet. Samarbetet med hemmet vill vi främja och stöda med en god dialog, hembesök, regelbundna föräldraträffar, tydlig information, talkotillfällen, föräldrautbildning, enskilda samtal och, inte minst, entusiasm och uppmuntran. Föräldrarna ger ett viktigt bidrag till barnets dagliga miljö på barntädgården genom den omsorgsfulla veckostädningen. Hela familjen har också möjlighet att delta i flera av årstidsfesterna som hålls under året.

Flera gånger i året håller vi utbildningstillfällen för föräldrarna om waldorfpedagogiken så de får en inblick i och smaka på vad vi gör med barnen på dagarna.

Mål att sträva mot:

- Att barntädgården blir en mötesplats där gemenskap uppstår mellan barnen, mellan barn och föräldrar och mellan de olika familjerna
- Att föräldrarna lär känna waldorfpedagogikens grunder, så att en helhet skapas kring barnen
- Att föräldrarna får veta på vilka sätt de har möjlighet till inflytande i verksamheten, såsom olika aktivitetsgrupper och styrelsearbete
- Att det förekommer regelbundna föräldramöten och föräldrasamtal varje termin

Allsidig utveckling

Det är viktigt att barnen lär sig att fungera i samspel med andra barn och vuxna. Vistelsen i barntädgården är den första platsen utanför hemmet där barnet helt på egen hand ska samspela med andra. Förskolans uppgift är att ge barnet en lustfylld upplevelse av gruppgemenskapen, en god självbild, samt att visa på vägar att lösa problem och konflikter. På waldorfbarnträdgården Regnbågen strävar vi efter att tillsammans med föräldrarna se, stöda och följa upp varje barns individuella utveckling ur olika aspekter. Varje barn har sina gåvor och förmågor och varje barn har sina trösklar att stiga över. Att främja en allsidig utveckling hos barnet handlar för oss om att vara vakna inför barnet egna steg vidare i livet och att stöda dem så mångsidigt som möjligt i vardagen. Verksamheten erbjuder en mångfald av situationer där barnets olika sidor kommer till uttryck både enskilt och i grupp. Vi vuxna speglar barnet genom kollegiala samtal, föräldrasamtal och i barnets egen interaktion med sin omgivning. Vid behov, om möjligt och i samråd med föräldrar tar vi även hjälp av specialkompetens utifrån.

Mål att sträva mot:

- Att barnen utvecklar en positiv självbild
- Att barnet uttrycker känslor, t.ex. glädje, sorg och nyfikenhet
- Att genom sånger, lekar, rim och ramsor väcka glädje och upptäckariver hos barnet samt uppleva den sociala gemenskap som uppstår när man gör saker tillsammans i grupp
- Att barnet utvecklar förmåga att lyssna till andra
- Att barnet utvecklar respekt för andra människor
- Att barnet utvecklar självkänsla, kreativitet, idérikedom och uppfinningsförmåga
- Att barnet utvecklar en respekt för allt levande och omsorg för sin närmiljö
- Att barnet utvecklar öppenhet, solidaritet och ansvarsförmåga

Språk

Under de första sju åren grundlägger barnet sin förmåga att kommunicera med hjälp av språket. Barnet övar på att sätta ord på sin inre värld så att yttvärlden kan förstå och ta emot upplevelsen. Waldorfbarnträdgården arbetar mycket medvetet med att ge varje barn ett rikt och nyanserat språk samt mod till att uttrycka sig. Barnträdgårdslärares roll som förebild för barnet är central. Pedagogen strävar efter att vårda sitt språk i samtal med både barn och vuxna. Genom det rika sagoberättandet i barnträdgården kommer barnen i daglig kontakt med ett rytmiskt, musikaliskt och bildrikt språk. Eftersom sagan berättas under flera dagar i följd, kan barnet ta språket till sig samtidigt som det skapar sina egna inre bilder. Barnets starka inlevelse i sagans språk visar sig när de själva leker, gör egna dockspel eller berättar egna små sagor. Inlevelsen kommer också tydligt fram när barnen ibland är med och agerar i sagan. Det kan ske i form av en enkel "dramatisering" av en saga som är välkänd för barnen. Pedagog och barn "gör" sagan tillsammans som en gemensam upplevelse, som en gemensam roll.

I sagorna finns ofta upprepningar, ordlekar och ramsor som väcker glädje och språklig nyfikenhet hos barnet. Denna språkkvalitet kommer också fram under den gemensamma samlingen med rim, ramsor och sånger. Språket förbinds med rörelser och rytm och går på så sätt in i hela kroppen.

Mål att sträva mot:

- Att barnet utvecklar förmåga och vilja att uttrycka sina egna tankar och känslor genom talet.
- Att barnet utvecklar förmåga att lyssna på andra
- Att barnet utvecklar förmåga att förstå andras känslor, tankar och uttrycksätt
- Att barnet utvecklar en nyfikenhet på språket
- Att barnet får en grund för att utveckla ett rikt och nyanserat språk

Vi kan bidra genom:

- Det rikliga sagoberättandet, där barnen kommer i daglig kontakt med ett rytmiskt, musikaliskt och bildrikt språk
- Eurytmi där språket förbinds med rörelser och rytm och går på så sätt in i hela kroppen
- Drama
- Rim, ramsor, sång och sånglekar
- Pedagogens centrala roll som förebild. Pedagog strävar efter att vårda sitt språk i samtal både med barn och vuxna
- Fri lek

Rörelse, motorik

För det lilla barnet är rörelseutvecklingen intensiv. Det lilla spädbarnet lär känna sin egen kropp genom egenrörelser och andras beröring. När barnet börjar krypa och sedan att gå tar det omgivningen i besittning med hjälp av sin rörelse och tillägnar sig på så sätt en förmåga till rumsorientering. Rörelsen är av stor betydelse för den starka utveckling som sker av kroppens organ under barnets första sju år. Den motoriska utvecklingen är också av grundläggande betydelse för förmåga till perception och omvärldsuppfattning. Barn som får rika möjligheter att röra sig och utveckla motoriska färdigheter kan lära sig att behärska sin kropp, finna sina egna gränser och erhålla ett naturligt förhållande till omvärlden, vilket är betydelsefullt för mod och självkänsla.

I den fria leken finns ovärderliga tillfällen för barnet att i sin egen takt öva sin motorik och ta tag i nya utmaningar. Vi strävar efter att planera inne- och utemiljön på så sätt att barnen stimuleras till att leka rörliga lekar och utveckla sin motoriska skicklighet i egen takt.

Rörelsen stimuleras också i gemensamma aktiviteter, t.ex. skogsutflykter, oavsett väderlek, ger rika möjligheter till rörelseutveckling.

Den gemensamma samlingsstunden varje dag i barnträdgården består till stor del av sånger, rim och ramsor som förs i form av glada och roliga rörelselekar som barnen inspireras av.

Mål att sträva mot:

- Att barnet får möjlighet till att utvecklas sunt – fysiskt, motoriskt, känslomässigt samt kognitivt
- Att barnet utvecklar lust och mod till fysisk aktivitet
- Att barnet i sin egen takt ökar sin motoriska skicklighet
- Att barnet utvecklar kroppsmedvetenhet och god självkänsla

Vi kan bidra genom att:

- Se till att barnen dagligen får vistas utomhus under en längre sammanhängande tid, med många tillfällen till stimulerande och utvecklande lek och rörelse
- Inomhus skapa tid och rum för rörliga lekar, t.ex. där stora kojbyggen ingår
- Väcka barnens lust att röra sig till sång, musik, rim och ramsor
- Göra lekar tillsammans där varje barn kan agera utifrån sina förutsättningar
- Regelbundet göra utflykter i naturen, anpassade till årstiden

Skolförberedande verksamhet

De bästa förutsättningarna för en god skolstart får barnet genom att leka, leka och åter leka. Vi får inte i vår iver att "förbereda" barnet för skolan ta över en del av skolans uppgifter. Barnets första uppgift är att villkorslöst genom leken upptäcka världen. Om vi börjar fråga efter prestation alltför tidigt släcker vi barnets eld dvs. barnets entusiasm och iver att upptäcka nya världar. Däremot ska vi ställa rimliga krav på barnet i relation till ålder och förmåga att gradvis ta mer ansvar för sin situation och sina handlingar.

En god kontakt med skolan där barnet börjar i första klass är av största vikt så att barnet upplever att vägen till skolan är som en bro som känns lite pirrig men ändå stadig att gå på. Sista året präglas av att vara äldst i barngruppen med särskilda uppgifter och utmaningar lämpliga för åldern.

Förundervisningen på waldorfbarnträdgården Regnbågen ingår dels som en integrerad del i den vanliga verksamheten och dels som skild verksamhet.

De blivande skolbarnen:

- Får gradvis ta mer ansvar och utveckla en större förmåga till att reflektera och fundera
- Erbjuds fler aktiviteter och utmaningar, både grovmotoriskt, finmotoriskt och socialt, såsom flöjtspel, att tälja, mer avancerade lekar och ringlekar/danser
- Deltar i högre utsträckning i vissa vardagliga hushållssysslor, vattna blommor, duka, sopa, stryka m.m.
- Förväntas fortsätta ett handarbete under en längre tid
- Hjälper vid behov de mindre barnen med enklare uppgifter
- Uppmuntras och ges utrymme till mer komplicerade rollekar
- Lyssnar på längre och mer avancerade klassiska sagor, kan även göra enkla dockspel själva
- Bjuds in i språk- och rörelserytmen med mer krävande rim, ramsor, sånger, sång- och danslekar

Mål för vår skolförberedande verksamhet:

- Att sexåringen leker och därmed utvecklar motorik, förmåga till socialt samspel, språklig förmåga, kreativitet och självkänsla
- Att sexåringen får känna stolthet över att vara förebild för de yngre barnen
- Att sexåringen med glädje tar sig an vissa ansvarsuppgifter
- Att sexåringens nyfikenhet och lust att lära fördjupas

- Att sexåringen med trygghet och stark självkänsla kan gå vidare till skolan

Religiös och etisk fostran

Verksamheten vid waldorfbarnträdgården Regnbågen är konfessionsfri och öppen för barn och familjer från alla trosriktningar. Våra etiska grundvärderingar utgår ifrån en humanistisk livshållning och villkorlös kärlek. I vårt arbete utgår vi ifrån att människan och världen är något mer än bara materia. Vi kommer alla någonstans ifrån och vi är alla på väg någonstans. Vi vill i den dagliga verksamheten förmedla en stilla förundran inför sammanhang i livet och livet självt som en värdefull gåva. Förmåga till empati, ärlighet och rena känslor är eftersträvansvärda i ett socialt sammanhang. Som förebilder som ständigt övar kan vi uppmuntra till att ta ställning för varandra och att inte värja oss för de, ibland, svåra valen.

Barn med särskilda behov

Många barn idag har olika särskilda behov. I de fall där vi i kollegiet själva eller tillsammans med föräldrarna gör bedömningen att något barn är i behov av särskilt stöd och specialkompetens begär, kollegiet i samarbete med föräldrarna hjälp från barnets respektive hemkommun. Vi kan även begära hjälp av specialkompetens inom eurytmi, målningsterapi och antroposofisk läkekonst.

Vi har hittills inte haft möjlighet att få extra resurser av kommunerna för barn som visat sig ha behov av extra personal som stöd. Barnens behov sätts alltid i första rummet och ibland kan det innebära att vi inte har möjlighet att ta emot eller kan fortsätta ta hand om ett barn som kräver extra personalresurser.

Kollegiearbetet

En gång per vecka hålls kollegium. Vi strävar efter att våra kollegiemöten ska innehålla konstnärligt övande, studium samt en praktisk och informativ del. Under mötet finns också tid för att fika samt för möte mellan kollegorna som människor.

Genom det konstnärliga övandet stärker vi livskrafterna hos den enskilde, en sida av vår personalvård. Det konstnärliga övandet utbildar känslan hos människan. Ett gemensamt studium av waldorfpedagogiken är nödvändigt för att föra ett aktuellt waldorfpedagogiskt samtal. Studiet utbildar tanken hos människan. En stund på kollegiemötet är till för information och planering och för att förankra och delegera arbetsuppgifter och beslut. Informationsdelen utbildar viljan hos människan. Det är viktigt att alla ges möjlighet att fortlöpande utbilda sig inom pedagogiken.

Mål för kollegiearbetet:

- Vi strävar efter att den vuxne alltid är i ett konstnärligt övande
- Vi strävar efter att alltid studera någon text om waldorfpedagogik gemensamt på kollegiemötena
- Vi strävar efter att hela kollegiet ska känna delaktighet samt att var och en tar och ges möjlighet att ta ansvar för verksamheten
- Vi strävar efter en övergripande plan för hela verksamheten i fortbildningsfrågan och att vi tillsammans utvecklas inom waldorfpedagogiken

Kvalitetsarbete

Vår arbetsplan följer läsåret. Den revideras årligen i början av höstterminen och utvärderas i slutet av vårterminen.

En verksamhetsberättelse görs också som följer vårt budgetår.

Vi dokumenterar föräldrasamtal och vi upprättar vid behov åtgärdsprogram för enskilda barn.

Vi har dokumenterade utvecklingssamtal med medarbetarna en gång per år.

Samtliga möten i kollegiet och föräldramöten protokollförs och verksamheten utvärderas fortlöpande under året.

Mål att sträva mot:

- Att verksamheten ska hålla hög kvalitet såväl waldorfpedagogiskt som allmänt
- Att verksamheten hela tiden på ett konstruktivt sätt och för barnens bästa ska granskas, utvärderas och utvecklas av medarbetare, föräldrar, styrelse och myndigheter

Miljön

Vi strävar efter en så miljövänlig hållning som möjligt både inomhus och utomhus. Vi använder i första hand naturmaterial och vi lagar och återanvänder så mycket som möjligt. Vi undviker kemiska rengöringsmedel så långt det är möjligt och vi sopsorterar. Vi strävar också efter att alltid använda ekologiska och ekologiskt närodlade produkter i den mat som lagas och serveras på barntädgården.

Mål att sträva mot:

- Vi gör på ett naturligt sätt praktiskt barnen delaktiga i miljöarbetet genom att visa omsorg om materialen vi använder, i hur vi tar hand om naturen, hur vi förhåller oss till djuren och hur vi tar hand om vårt avfall
- Vi strävar hela tiden efter att utveckla det miljömässiga tänkandet

Jomala, Augusti 2019